

Národná banka Slovenska

Národná banka Slovenska sa zriadila zákonom č. 566/1992 Zbierky zákonov ako emisná banka SR. Je právnickou osobou so sídlom v Bratislave, nezapisuje sa však do Obchodného registra.

Pri vydaní všeobecne záväzných právnych predpisov má postavenie ako ministerstvá a iné orgány štátnej správy.

V majetkovo právnych vzťahoch pri nakladaní vlastným majetkom má postavenie podnikateľa.

Má nadradené postavenie voči ostatným bankám. Spravidla je vo vlastníctve štátu. Má hlavnú zodpovednosť za vývoja a kvalitu meny, preto musí mať aj k tomu zodpovedajúcu právomoc – musí byť vo svojich rozhodnutiach čo najviac nezávislá od vlády a ministerstva financií.

Jej cieľom nie je maximalizovať zisk, čiže nie je komerčne orientovaná.

Jej hlavnou úlohou je zabezpečovať stabilitu meny a určovať menovú politiku. Menová politika reguluje vývoj peňažnej emisie, ktorá okrem tradičného vydávania bankoviek a mincí zahŕňa i emisiu peňazí v rámci bezhotovostného platobného styku, ktorého podstatnou súčasťou je poskytovanie úverov. Prostredníctvom poskytovania úverov sa dnes emituje prevažná časť peňazí.

Keďže hlavnou úlohou NBS je zabezpečenie stability meny, za tým účelom NBS :

- Vykonáva dozor nad vykonávaním bankových činností v rozsahu upravenom zákonom a stará sa o bezpečné fungovanie a účelný rozvoj bankového systému
- Vykonáva aj ďalšie činnosti vymedzené zákonom (napríklad – zastupuje SR v medzinárodných menových inštitúciách na svetovom peňažnom trhu.

NBS je nositeľkou menovej politiky a na jej realizáciu používa príslušné menové nástroje, ktoré sú uvedené v zákone. Menová politika je súhrn opatrení v oblasti meny, ktorých cieľom je zabezpečiť stabilitu meny v boji proti inflácii a udržanie kúpnej sily Sk. Stabilita meny sa môže zabezpečiť len vtedy, keď sa do obehu nedostáva viac peňazí, ako si vyžadujú potreby národného hospodárstva.

Ako priame nástroje sa uvádzajú minimálne úrokové sadzby z vkladov, maximálne úrokové sadzby z úverov a maximálny rozsah poskytovaných úverov. Ďalej sa uvádzajú pravidlá likvidity, kapitálového vybavenia a ďalšie pravidlá obozretného podnikania bánk. NBS môže požadovať aj uloženie určitej časti zdrojov obchodných bánk – tzv. povinné minimálne rezervy na bezúročnom účte a ich výšku môže s cieľmi menovej politiky aktuálne meniť. NBS vedie účty bánk a prijíma ich vklady. Od týchto bánk môže nakupovať alebo im predávať zmenky, štátne dlhopisy alebo iné cenné papiere. Môže im poskytnúť úver zabezpečený cennými papiermi najviac však na dobu 6 mesiacov, výnimočne na zabezpečenie likvidity bánk aj krátkodobý úver.

Nakoľko NBS je nielen bankou bánk, ale aj bankou štátu, vykonáva určité činnosti pre štátny rozpočet. Vede príjmové a výdavkové účty štátneho rozpočtu, štátnych finančných aktív a pasív a štátnych účelových fondov. V prípade potreby, na základe rozhodnutia Bankovej rady môže poskytnúť krátkodobý úver nákupom štátnych pokladničných poukázok na pokrytie krátkodobého deficitu štátneho rozpočtu.

Orgány NBS sú:

- **Banková rada NBS** – je to najvyšší riadiaci orgán a jej členmi sú: guvernér, dvaja viceguvernéri, traja vrchní riaditelia a traja ďalší členovia. Guvernéra a viceguvernérov odvoláva a vymenúva prezident republiky na návrh vlády po schválení národnou radou. Vrchných riaditeľov a ostatných troch členov vymenúva a odvoláva vláda SR na návrh guvernéra. Určuje menovú politiku a nástroje na jej uskutočnenie a rozhoduje o menových opatreniach.
- **Direktórium NBS** je výkonným orgánom NBS, t.j. zodpovedá za výkon rozhodnutý bankovou radou, členenie: viceguvernér poverený guvernérom a vrchní riaditelia NBS. Direktórium pripravuje zasadania bankovej rady, vykonáva jej rozhodnutia a spravuje NBS.

Na pokrytie deficitu štátneho rozpočtu dáva NBS do predaja štátne dlhopisy. Po dohode Ministerstva financií SR môže na základe tohto poverenia vykonávať aj ďalšie činnosti spojené s ich správou, splácaním, prevodmi, výplatou úrokou a iné. Na usmernenie peňažného trhu môže NBS vydávať, kupovať a predávať obchodovateľné cenné papiere.

NBS má právomoc aj v oblasti devízového hospodárenia. Vyhlasuje kurz v Sk k iným menám. Určuje cenu zlata v bankových operáciách NBS. Má v úschove a spravuje menové rezervy v zlate a v devízových prostriedkoch a disponuje s nimi, obchoduje so zlatom a ostatnými devízovými hodnotami a vykonáva všetky bankové obchody s tuzemskými a zahraničnými bankami, určuje podmienky pre usmerňovanie platobnej bilancie, určuje podmienky pre obchod so zlatom a ostatnými devízovými hodnotami a vydáva cenné papiere na cudziu menu.

Predkladá návrhy zákonov z oblasti meny a peňažného obehu, devízového hospodárenia bankovníctva, riadi hotovostný peňažný obeh, koordinuje rozvoj bankového informačného systému, je oprávnená vykonávať investičnú a obchodnú činnosť v rozsahu nevyhnutnom na zabezpečenie jej činnosti.

Povoľuje činnosť bánk a vykonáva dohľad, vymedzuje rámec ich činnosti určitými opatreniami a predpismi a v prípade ich neplnenia stanovuje pokuty a sankcie.

NBS Slovenska nekonkuruje ostatným bankám, sú jej zákazníkmi súčasne s vládou. Ostatným fyzickým a právnickým osobám poskytuje len vybrané špeciálne bankové služby vo veľmi obmedzenom rozsahu.

Keď sa niektorá z ostatných bánk, aj napriek všetkým zákonným opatreniam a pravidlám dostane do problémov, ktoré nie je schopná sama riešiť, NBS sa jej snaží pomôcť. Dôvodom je obava, aby krach jednej banky nezapríčinil reťazovú reakciu a tým aj krach celého bankového systému.

Nástroje NBS: 1. p r i a m e

miera z úverov

miera z vkladov

– limity.

- príkazy: a) maximálna úroková

b) minimálna úroková

c)úverové kontingenty

2. n e p r i a m e – vytváranie podmienok: a) diskontná sadzba

b) povinné minimálne rezervy

c) obchod s cennými papiermi

d) ostatné.

Ak chce NBS utlmovať rozvoj ekonomiky, bude znižovať ponuku peňazí = sťahovať peniaze z obehu = **reštriktívna menová politika**.

Ak chce NBS podporovať rozvoj ekonomiky, bude ponuku peňazí zvyšovať = dávať peniaze do obehu = **expanzívna menová politika**.

Menová politika je spojená s dvoma rizikami:

1. príliš expanzívna menová politika môže vyvolať vysokú infláciu.
2. príliš reštriktívna menová politika znamená brzdu ekonomického rozvoja.

Bankový systém SR**Členenie:** 1. vlastníctvo :

a) štátne

b) družstevné

c) súkromné (a.s., s.r.o.)

2. predmet činnosti: a) univerzálne – všetky bankové operácie

b) špecializované.

Banková sústava je súhrn bánk na území určitého štátu. V SR je dvojstupňová:

1. stupeň: emisná, centrálna, ceduľová, ústredná banka = NBS

2. stupeň: ostatné banky – obchodné, komerčné banky (zákon o bankách).

Zákon o bankách – upravuje činnosť obchodných bánk

- banka = so sídlom na území SR, založená ako akciová spoločnosť alebo štátny peňažný ústav, ktorý prijíma vklady od obyvateľstva a podnikateľských subjektov, poskytuje úvery a ďalšie služby
- povolenie NBS a Ministerstva financií
- základné imanie = 500 miliónov Sk.

Platobný styk a zúčtovanie medzi bankami je v SR možné vykonávať zásadne prostredníctvom osobitnej právnickej osoby, ktorou je Bankové zúčtovacie centrum Slovenska.

Banka musí mať štatutárny orgán a dozornú radu. Oba orgány musia mať najmenej troch členov.

Podľa zákona sú banky a pobočky zahraničných bánk povinné informovať vo svojich prevádzkových priestoroch písomnou formou v slovenskom jazyku o poskytovaných službách a cenách za poskytované služby.

Zriaďuje sa register bankových úverov a záruk, ktorý vedie NBS. Banky sú povinné oznámiť NBS informácie o všetkých úveroch a zárukách poskytnutých podnikateľským subjektom, ktoré presahujú hodnotu 3 milióny Sk a naopak banky majú právo požadovať od NBS informácie z tohto registra.

NBS môže uložiť bankám a pobočkám zahraničných bánk opatrenia pre nápravu nedostatkov, ak porušili podmienky povolenia na založenie banky a povolenia na výkon bankových činností, ako aj v prípade porušovania právnych predpisov. Okrem toho môže uložiť opatrenia na nápravu aj v prípadoch, keď banky vykonávajú obchody, ktoré poškodzujú záujmy ich vkladateľov alebo ohrozujú bezpečnosť a stabilitu bankového systému, alebo ak sú riadené osobami, ktoré nie sú občiansky bezúhonné alebo odborne spôsobilé.

Banky poskytujú služby klientom na zmluvnom základe. Banka je povinná požadovať preukázanie totožnosti klienta pri každom obchode, poskytnutie služieb so zachovaním anonymity odmietne.

Banka je povinná písomne oznámiť daňovému úradu príslušnému podľa sídla alebo bydliska podnikateľa, ktorý je jej klientom, číslo každého otvoreného a každého zrušeného bežného a vkladového účtu podnikateľa, ktorý je alebo bol jej klientom a to do 10 dní.

Na všetky bankové obchody, peňažné služby bánk, vrátane stavov na účte a depozit klientov sa vzťahuje bankové tajomstvo.

Osobitné miesto v rámci medzinárodných finančných a menových inštitúcií majú regionálne inštitúcie, ktoré sa stávajú tvorcami a garantmi finančného systému v jednotlivých regiónoch – oblastiach. V rámci Európskeho menového systému je to **Európska banka pre obnovu a rozvoj**:

- vznikla súčasne s Medzinárodným menovým fondom
- členské štáty Medzinárodného menového fondu sa stávajú aj členmi Svetovej banky po upísaní príslušného kapitálu
- hlavným cieľom je pomáhať členským štátom Medzinárodného menového fondu pri rozvoji a štrukturálnej prestavbe ekonomík, a to najmä formou poskytovania dlhodobých úverov s relatívne nízkou úrokovou sadzbou
- Medzinárodná asociácia pre rozvoj = IDA – poskytuje úvery až na obdobie 50 rokov s desaťročným odkladom prvej splátky
- Medzinárodná finančná spoločnosť = IFC – podpora súkromných investícií.